

mr Julija Švonja

Peti međunarodni naučni skup: “Srpsko – hrvatski odnosi: rješavanje aktuelnih pitanja” 2012. god. Golubić (Obrovački), Republika Hrvatska

Upravljanje razvojem neformalnog obrazovanja srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kao preduslov za regionalni razvoj i poboljšanje kvaliteta života svih državljana Republike Hrvatske

Abstrakt

U radu se analizira značaj organizovanog upravljanja neformalnim obrazovanjem za srpsku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj. Neformalno obrazovanje se posmatra kao uočena tržišna potreba srpske nacionalne manjine za aktivnu participaciju na tržištu rada, kako na nacionalnom tako i na internacionalnom nivou. Organizovanje, vođenje i sprovođenje ovog vida obrazovanja predlaže se kao brz i efikasan način da se u znatnoj mjeri poboljša tržišna konkurentnost srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Uspješno tržišno pozicioniranje ne dešava se slučajno, već detaljnom analizom i planiranjem na što se pokušava obratiti pažnja ovim radom i apelovati nadležnim institucijama na preuzimanju inicijative po ovom pitanju.

Ključne riječi: neformalno obrazovanje, srpska nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj

Konstantno učenje i usavršavanje znanja i vještina postaje imperativ savremenog čovjeka. Konkurentnost je posebno izražena u uslovima krize i visoke nezaposlenosti gdje neophodnost cjeloživotnog učenja postaje uslov za opstanak na tržištu rada. Sa ovim, ali i dodatnim problemima i teškoćama u tržišnoj konkurentnosti susreće se srpska nacionalna manjina na teritoriji Republike Hrvatske. Cilj ovog rada je da ukaže na značaj razvoja i upravljanja neformalnim obrazovanjem kod srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kao jedan od načina prilagođavanja tržišnim promjenama i samoodrživosti na tržištu rada. Potreba za određenim vještinama i kompetencijama do izražaja dolazi posebno u tranzicionom i

postranzicionom periodu u kojem se Republika Hrvatska trenutno nalazi. Zemlje članice Evropske unije odavno su pozvane na preduzimanju aktivnosti u pravcu identifikovanja i priznavanju vještina i kompetencija kao i na formiranje nacionalnog kvalifikacionog plana za neformalno obrazovanje koje naravno, treba da uključi i nacionalne manjine. Kultura poštovanja pozitivne diskriminacije prilikom zapošljavanja u strukturama državne uprave po članu 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Republike Hrvatske, tek je mrtvo slovo na papiru. Predlozi i zahtjevi Evropske unije da se formalno obrazovanje obezbedi na manjinskom jeziku iziskuje potrebne uslove za koje treba vrijeme, ali kao preteča istog, prihvatljiv privremen supstitut može biti organizovanje neformalnog obrazovanja na jeziku nacionalnih manjina naravno, kao program javnog sektora, državne uprave. Jedan od programa neformalnog obrazovanja, svakako bi bilo praćenje strategija i projekata koje svojim fondovima podržava Evropsku uniju, kao i one koji su prosperitetni na regionalnom i lokalnom nivou. Članstvom Republike Hrvatske u Evropsku uniju, prvih par godina od ulaska u članstvo, dok se ne steknu potpuni uslovi za organizovanje formalnog obrazovanja na jeziku nacionalnih manjina, državna uprava bi mogla da obezbedi organizovanje neformalnog obrazovanja na jeziku srpske nacionalne manjine što bi za posledicu imalo smanjenje socijalne nejednakosti i diskriminacije, smanjenje sektora sive ekonomije i broja ekonomsko ugroženih građana, a samim tim i poboljšanje kvaliteta života svih građana Republike Hrvatske.

Uvodna razmatranja

Opravdano se dvadeset prvi vijek naziva vijek znanja, u kojem cjeloživotno učenje postaje potreba svakog čovjeka. Konkurentnost na tržištu rada posebno je izražena u uslovima krize i visoke nezaposlenosti. Reformski proces već decenijama prati obrazovne sisteme zemalja Evrope. Zbog blagovremeno nefleksibilnog i hermetičkog formalnog sistema obrazovanja, praćenje i reakcije na promjene dinamičkog okruženja obezbeđuje neformalno znanje koje pronalazi svoje mjesto kao jedan od ključnih faktora za postizanje tržišne konkurentnosti. Konstantno učenje i usavršavanje znanja i vještina postaje imperativ savremenog čovjeka. “Evropa znanja” postavljen kao strateški cilj do 2010. god. u Lisabonu 2000. god. promoviše cjeloživotno učenje (eng. lifelong learning) i učenje u različitim životnim kontekstima (eng. life-wide learning). “Neformalno obrazovanje u Evropi” kao evropski projekat ima za cilj promociju

i afirmaciju kako pojedinačne tako i društvene potrebe za prepoznavanjem i vrednovanjem neformalnog obrazovanja u savremenom društvenom, političkom i kulturnom životu. Razvoj neformalnog obrazovanja kao rezultat upravljanja istim od strane državne uprave iziskuje potrebu osiguranja njegovog kvaliteta kroz razne načine, a glavni od njih je formiranjem nacionalnih kvalifikacionih planova. Uloga neformalnog obrazovanja značajna je prilikom zapošljavanja, posebno mladih. Navodeći neka od nacionalnih rješenja evropskih država daju se ideje za moguća predlog rješenja iste problematike u Republici Hrvatskoj. Neformalno obrazovanje (eng. non-formal education) je od visoko društvenog značaja jer promovira tri bitna elementa za egzistenciju nacionalnih manjina na tržištu rada a to su: 1) aktivna participacija u demokratskom životu, 2) međukulturno razumjevanje i socijalna ravnopravnost i 3) prevencija nasilnog rješavanja konflikata. Neformalno obrazovanje ima važnu ulogu u pružanju znanja ugroženim manjinama koji nisu u mogućnosti da pohađaju formalno obrazovanje kao neku vrstu "druge šanse" za sticanje obrazovanja ili da modifikuje i dopuni znanja stečena u sistemu formalnog obrazovanja. Akcije po ovom pitanju, a koje su u nadležnosti državne uprave mogle bi se opisati sloganom "Najskuplje je ne činiti ništa".

Neformalno obrazovanje

„Čovjek se uči dok je živ“ stara je izreka koju naglašava i Evropska unija kao apel da se više pažnje posveti znanju kao osnovnom temelju za izgradnju modela „Evropa znanja“ po kojem se do 2020. godine očekuje da će 40% evropskog stanovništva biti visoko obrazovano. Pojam koji se javlja u dokumentima Evropske unije "učenje u različitim životnim kontekstima" ukazuje na tri osnovne forme edukacije u savremenom društvu a to su formalno, informalno i neformalno obrazovanje. Najjednostavnije rečeno, neformalno obrazovanje je svaka organizovana edukativna aktivnost koja nije dio sistema formalnog obrazovanja ili "učenje kroz djelanje" (eng. learning by doing). Neformalno obrazovanje je preciznije govoreći, planirana i organizovana aktivnost u kojoj je učešće dobrovoljno, a vodi sticanju različitih znanja, vještina, stavova i vrednosti izvedene od strane za to kompetentnog osoblja.

Koncept cjeloživotnog učenja zahtjeva aktivno uključanje sistema neformalnog obrazovanja. Odnos formalnog i neformalnog obrazovanja ne treba da budu u konkurentnom, nego u komplementarnom odnosu gdje svaki zasebno ima svoje sistemsko i statusno rješenje.

Postojanje i razvoj neformalnog obrazovanja uslovljen je socijalnom, političkom i kulturnom svijesti građanstva. Od nedležnih evropskih institucija potiče definicija da učenje mora posjedovati tri ključne komponente: 1) lični razvoj, 2) stručno usavršavanje i životne vještine i 3) aktivno građanstvo. Ove tri komponente treba da se pojave o bilo kojem obliku učenja da je riječ.

Iz oblasti neformalnog obrazovanja posebnu pažnju za srpsku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj imaju obrazovne aktivnosti koje za cilj imaju razvoj određenih društvenih stavova i vrednosti kao što su nenasilna transformacija konflikata, ljudska prava, interkulturalne kompetencije kroz različite organizacione oblike kao što su treninzi, seminari, kursevi, kampovi, razmjene volontera. Konkretna znanja i vještine vezane za egzistenciju na tržištu rada najčešće su vezana za ekonomska (računovodstvo, timski rad, PR, marketing, upravljanje projektima, vještine motivacije, pregovaranja i prodaje), informatička primjenjiva znanja, kao i učenje stranih jezika.

Decentralizovani oblici državnog uređenja ima svoje prednosti i nedostatke, a ovdje će se proanalizirati prednost kada je organizovanje neformalnog obrazovanja u pitanju. Dakle, osim sa nacionalnog nivoa, neformalno obrazovanje može se posmatrati i sa regionalnog i lokalnog nivoa, tj. pratiti odnos ponude i tražnje za neformalnim obrazovanjem i na osnovu toga praviti projekcije i predloge određenih oblasti neformalnog obrazovanja. Lokalna vlast je, na osnovu poznavanja lokalnog tržišta rada, u mogućnosti da kreira lokalnu ponudu kadrova za deficitarne obrazovne profile kao i po potrebi za njihovu distribuciju. Zakonom o ustanovama, upravljanje neformalnim obrazovanjem je decentralizovano, tako da je organizovanje ovog vida obrazovanja moguće uz lokalne inicijative. Dakle, osnivači imenuju članove „upravnog vijeća“ kao i „ravnatelja upravnog vijeća“ koji upravljaju organizovanim oblicima pružanja neformalnog obrazovanja (najčešće kao „pučka otvorena učilišta“), a reizboru podležu svake četiri godine. Association for Community Colleges (ACC) evropsko je udruženje ovakvih i sličnih organizacija sa akcentom na rješavanje problema od zajedničkog evropskog interesa. Posebnu prednost imaju obrazovanja koja poboljšavaju mogućnosti zaposlenja i pokretljivost na tržištu rada.

Neformalno obrazovanje srpske nacionalne manjine u RH

Neformalno obrazovanje u razvijenim zemljama se koristi kao instrument kojim se postižu socijalne promjene i u tom domenu najviše do izražaja dolazi mirovno obrazovanje. Zbog promovisanja vrednosti tolerancije, poštovanja različitosti i davanja jednakih šansi svima, neformalno obrazovanje adekvatno je sredstvo kojim bi se, u što je moguće većoj mjeri, trebala koristiti srpska nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj. Društvena uključenost (engl. social inclusion) koja podrazumjeva davanja jednakih šansi svima praktično može da se primjeni na srpsku nacionalnu manjinu kako bi se ostvario viši nivo integracije. Neformalna obrazovna mreža za srpsku nacionalnu manjinu pod pokroviteljstvom državne uprave umanjilo bi postojeću diskriminaciju i omogućilo tržišnu uključenost srpske nacionalne manjine. Dalje, razmatraćemo mirovno i komercijalno neformalno obrazovanje iz razloga što oba nose podjednak značaj za egzistenciju i integraciju srpske nacionalne manjine u društvo kako sa sociološkog aspekta, tako i sa aspekta ekonomske samoodrživosti.

Mirovno neformalno obrazovanje podstiče razumijevanje, toleranciju i dobru volju među ljudima. Zasniva se na poštovanju ljudskog dostojanstva, kulturnoj raznovrsnosti, nenasilnom rješavanju problema. Programi ove oblasti posebno su interesantni za mnoge nevladine organizacije što se realizuje putem raznih inicijativa, seminara, kurseva, kampova, treninga, konferencija isl. Nenasilna komunikacija kao dio ovog programa široko je prihvaćena u razvijenim zemljama, a svakako da će se to potraživati i od Republike Hrvatske, posebno za društvene grupe koje su na bilo koji način diskrimisane. Kultura poštovanja pozitivne diskriminacije prilikom zapošljavanja u strukturama državne uprave po članu 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Republike Hrvatske, može se veoma efikasno postići mirovnim neformalnim obrazovanjem, ukoliko bi imalo pokroviteljstvo državne uprave u praksi. Takvo mirovno neformalno obrazovanje treba da bude široko obuhvaćeno na cjelokupno građanstvo, sa uzorima u osoblju iz javnog života državne uprave, regionalne i lokalne samouprave. Centar za mirovne studije¹ osnovan 1996. god. sprovodio je programe građanskog obrazovanja na teme mir, tolerancija, nenasilje putem interaktivne participativne metode spoznaje i kontekstualnog učenja u tematskim radionicama. Program je rađen posebno kako za mlade tako i za odrasle. Komercijalna oblast neformalnog obrazovanja tiče se stvaranja benefita i

---

¹ www.cms.hr

na nacionalnom nivou usaglašava se sa akcijskim planom za održivi razvoj. Tu spadaju edukacije i doedukacije poljoprivrednika, preduzetnika, nezaposlenih lica po programima koja su se klasifikovala nacionalnim akcijskim planom (za neformalno obrazovanje, za održivi razvoj isl.). Socijalne, komunikacijske i interkulturalne kompetencije spadaju u tzv „meke vještine“ (eng. soft skills) koje na tržišnim kretanjima daju fleksibilnost i adaptaciju natržišne i ekonomske promjene i otvorenost za inovacije. Srpska nacionalna manjina u RH, prvenstveno nezaposlena lica, traži raznovrsne kvalitetne pragmatične i fleksibilne edukativne programe koji će im omogućiti izlazak na tržište rada i stupanja u radni odnos. Organizovanje ovakvih oblika obuke i njihove realizacije moguće je preko organizacija i preduzeća. Ovakve organizacije mogu da izdaju sertifikate za pruženu uslugu. Odlukom Savjeta za nacionalne manjine o rasporedu sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske moguće je ostvariti pravo na namjenske subvencije, grantove. Osnivač može biti jedna od već postojećih organizacija srpskih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ili kao ogranak istih. Obaveze i odgovornosti aktivnosti finansiranih od strane Državnog proračuna Republike Hrvatske² nevedeni su na sredstvima javnog informisanja za nacionalne manjine i kontrolisani kako zakonskim regulativama tako i od strane Savjeta za nacionalne manjine.

Okviran pregled projekta

Naziv projekta:	Razvoj potencijala tržišne konkurentnosti srpske nacionalne manjine u RH kroz edukacione programe i praksu
Tema:	Kontinuirana edukacija
Glavni cilj:	Osposobljavanje polaznika za uspješnije snalaženje na tržištu rada
Ciljne grupe:	Srpska nacionalna manjina u RH
Finansiranje:	Sredstva iz Državnog proračuna dobijena na natječajima (državna uprava, regionalna i lokalna samouprava), Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, “Grundtvig“ program cjeloživotnog obrazovanja, IV komponenta IPA programa razvoja ljudskih potencijala, zalog osnivača isl.
Metode:	Metode predstavljanja, participativna, interaktivna metoda, akcijske metode

Pojam trajnog zaposlenja (eng. *lifetime employment*) zamjenjuje se pojmom trajne zapošljivosti (eng. *lifetime employability*). Trajna zapošljivost postiže se trajnim učenjem koje nezaobilazno uključuje neformalno učenje. Zbog restrukturiranja privrede i visoke nezaposlenosti do izražaja

² www.nacionalne-manjine.info

dolaze potrebe za prekvalifikacijama. Održivi razvoj je više ovisan o vrednosnim orijentacijama odraslog stanovništva nego o njegovoj obrazovanosti, što apeluje na važnost obrazovanja odraslih.

U ruralnim i rjeđe naseljenim sredinama postojeće osnovne škole mogu proširiti svoju djelatnost te postati i centri za učenje odraslih tzv. “otvorena učilišta za odrasle”.

Usaglašenost ideje sa programom strategije održivog razvoja Republike Hrvatske

“Održivi razvitak ostvaruje ravnotežu između zahtjeva za unapređivanjem kakvoće života..., ostvarivanjem socijalne dobrobiti i mira za sve ... te zahtjeva za očuvanjem sastavnica okoliša kao prirodnog dobra o kojima ovise i sadašnja i buduće generacije. Poštivanje načela demokracije, ravnopravnosti spolova, socijalne pravde i solidarnosti, zakonitosti, poštivanje prava čovjeka te očuvanje prirodnih dobara, kulturne baštine i čovjekova okoliša pridonose očuvanju Zemlje za održavanje života u svoj svojoj raznolikosti. Na taj se način održivi razvitak ostvaruje kroz dinamično gospodarstvo s punom zaposlenošću, ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, visok stupanj obrazovanosti građana, visok stupanj zaštite zdravlja i očuvanje okoliša.”³

Rezolucija Ujedinjenih nacija “Desetljeće obrazovanja za održivi razvoj 2005. - 2014.”, nastoji integrirati načela, vrednosti i prakse održivog razvoja u sve vidove vaspitanja i obrazovanja u cilju rješavanja socijalnih, privrednih, kulturnih i ekoloških problema u 21. vijeku.

Akcijski plan obrazovanje za održivi razvoj Republike Hrvatske, kao drugo prioritarno područje za sredstvo realizacije navodi neformalno obrazovanje. Tabelarni pregled preuzet iz Akcionog plana za obrazovanje za održivi razvoj⁴ RH, u prilogu detaljno navodi mjere, aktivnosti, pokazatelje, vremenske rokove i provoditelje obrazovanja za održivi razvoj kroz neformalno obrazovanje.

2. NEFORMALNO OBRAZOVANJE

Cilj: Promicati i provoditi obrazovanje za održivi razvitak kroz neformalno

³ Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske, 2009. god.

⁴ Akcijski plan za obrazovanje za održivi razvitak, 28. str

obrazovanje				
Mjera 2.1.	Aktivnost	Pokazatelj	Rok provedbe	Provoditelji (nositelji/suradnici)
Povećati vještine i znanja o OR stručnjaka koji sudjeluju u planiranju, upravljanju i provedbi mjera razvitka	2.1.1. Organizirati i edukativne radionice/seminari o OR 2.1.2. Organizirati posjete primjerima dobre prakse u Hrvatskoj i EU 2.1.3. Provesti istraživanja u području obrazovanja za OR	- Broj osmišljenih i provedenih radionica/seminara o OR-u - Broj organiziranih konferencija/okruglih stolova praktičara i teoretičara u području OR-a za dionike koji sudjeluju u planiranju, upravljanju i provedbi razvitka - Broj provedenih istraživanja o obrazovanju za OR - Povećana razina znanja i vještina vezanih uz vrijednosti, metode i načela održivog razvitka ⁵	2012. kontinuirano	MZOPUG, Ministarstvo uprave, lokalna i područna (regionalna) samouprava, HRPSOR, HUP, HGK, HOK, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva (NZRCD), sindikati, razvojne agencije, instituti, OCD ⁶
Mjera 2.2.				
Ojačati kapacitete dionika u lokalnim zajednicama za OR				Ministarstvo uprave, MPRRR, MRRŠVG, Hrvatske vode, lokalna i područna (regionalna) samouprava,

⁵ Ovaj pokazatelj se može mjeriti evaluacijskim upitnikom na početku i na kraju edukacije/seminara te se ponovnom evaluacijom s vremenskim odmakom.

⁶ Organizacije civilnog društva kao npr. HUP, HRPSOR, sindikati, ostale udruge

	<p>2.2.1. Poticati i promovirati participativno donošenje lokalnih održivih planova</p> <p>2.2.2. Pružati podršku i educirati članove lokalnih partnerstava u svrhu uspostave lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova) prema LEADER načelu</p> <p>2.2.3. Podržati i poticati osnivanje lokalnih centara za obrazovanje građana o OR</p> <p>2.2.4. Informiranje i konzultiranje tijela središnje, regionalne i lokalne vlasti, korisnika voda, NVO-a i šire javnosti o Nacrtu Plana upravljanja vodnim područjima (u daljnjem tekstu PUVP)</p> <p>2.2.5. Javna rasprava o Nacrtu PUVP-a i Strateškoj studiji utjecaja na okoliš</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Broj edukativnih programa koji sadrže elemente OR - Broj sudionika edukativnih programe - Broj osnovanih LAG-ova na području RH - Povećana razina znanja i vještina vezanih uz vrijednosti, metode i načela održivog razvitka ⁷ - Broj lokalnih centara za OOR - Objava Nacrta PUVP-a na internetskoj stranici MRRŠVG, informiranje u javnim glasilima o objavi nacrta na internetskim stranicama, organiziranje javnih tribina - Uspješno provedena javna rasprava i donošenje PUVP-a 	<p>2011. kontinuirano</p> <p>Kraj 2011.</p>	<p>OCD-i, razvojne agencije, NZRCD</p>
--	--	---	---	--

⁷ Ovaj pokazatelj se može se mjeriti evaluacijskim upitnikom na početku i na kraju edukacije/seminara te se ponovnom evaluacijom s vremenskim odmakom.

Mjera 2.3.				
Povećati vještine i znanje o OR u poslovnom sektoru	2.3.1. Podržavati postojeće te osmisliti i provoditi nove programe obuke o temama vezanim za OR, društvenu odgovornost i dr.	- Broj organiziranih skupova, edukacija o održivom razvitku i društvenoj odgovornosti u poslovnom sektoru - Broj poslovnih subjekata koje uključuju temu OR i društvene odgovornosti u svoj rad	2011. kontinuirano	HRPSOR, HGK, HUP, HOK u suradnji s MINGORP, OCD sindikati
Mjera 2.4.				
Ojačati kapacitete edukatora ⁸ iz područja neformalnog obrazovanja za OR	2.4.1. Izraditi kurikulume i provesti treninge za trenere za OR u relevantnim područjima OR (zaštita okoliša, ljudska prava, socijalna uključenost, planiranje održivog/ruralnog razvitka i dr.) 2.4.2 Informirati i obučavati edukatore o kompetencijama za OOR	- Broj osmišljenih programa i provedenih treninge za trenere za OOR i OR - Baza podataka o educiranim trenerima (zaštita okoliša, ljudska prava, socijalna uključenost i dr.) - Razina znanja, vještina i informacija o kompetencijama za OOR među trenerima ⁹	2011. kontinuirano	MZOPUG, Ministarstvo uprave, MPRRR, MRRŠVG, OCD, HUP, HRPSOR, HOK, sindikati, TDU, lokalna i područna (regionalna) samouprava, NZRCD

⁸ Edukator je širok pojam koji podrazumijeva ulogu trenera/konsultanata/predavača.

⁹ Može mjeriti evaluacijskim upitnikom prije i poslije treninga/seminara

		- Broj publikacija /priručnika koje integriraju u svoj sadržaj OR i OOR		
Mjera 2.5.				
Omogućiti dodatno stjecanje znanja i vještina za OR učenika i studenata izvan formalnog obrazovanja	2.5.1 Osmisliti/provoditi i programe neformalnog obrazovanja za OR za učenike i studente u slobodno vrijeme	- Broj obrazovnih programa koji sadrže elemente OR - Broj organizacija koje organiziraju i provode neformalno obrazovanje - Broj učenika i studenata koji sudjeluju o dodatnim programima OOR	2011. kontinuirano	OCD, organizacije poslovnog sektora, sindikati
Mjera 2.6.				
Povećati znanja i vještine djelatnika medija prvenstven o novinara i urednika	8.3.1. Osmisliti i trajno održavati radionice za novinare i urednike različitih medija o OR-u	- Broj uključenih novinara i urednika u edukaciju	2012. kontinuirano	Hrvatsko novinarsko društvo (HND), novinari, OCD-i, NZRCD

Popis skraćenica korišćenih u tabelarnom pregledu neformalnog obrazovanja¹⁰

AO OOR	Akcijski plan za obrazovanje za održivi razvitak
AZOO	Agencija za odgoj i obrazovanje
ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
ENSI	Međunarodna mreža inicijative za okoliš i školu (<i>Environment and School Initiatives</i>)
JAP	Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja (<i>Joint Assessment of the Employment Policy Priority of the Republic of Croatia</i>)
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HKO	Hrvatski kvalifikacijski okvir
HND	Hrvatsko novinarsko društvo
HNOS	Hrvatski nacionalni obrazovni standard
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HRPSOR	Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
MINGORP	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
MPRRR	Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
MRRŠVG	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva
MZOPUG	Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
MZOŠ	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
NZRCD	Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
NOK	Nacionalni okvirni kurikulum
OCD	organizacija civilnog društva
OOR	obrazovanje za održivi razvitak
OR	održivi razvitak
SIIF	Fond za znanost i inovacije (<i>Science and Innovation Fund</i>)
SOOR	Strategija obrazovanja za održivi razvitak
SOR HR	Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske
UN	Ujedinjeni narodi
UNECE	Gospodarska komisija UN za Europu
UNESCO	Organizacija UN za obrazovanje, znanost i kulturu
TDU	tijela državne uprave

¹⁰ Akcijski plan za obrazovanje za održivi razvitak, 39. str

Uvođenje srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj na evropsko tržište rada

Pravo nacionalnih manjina podrazumjeva školovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina, službenu upotrebu jezika i pisma po evropskim standardima i zakonom RH, informisanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Takođe i neformalno obrazovanje povlači pravo da se stiče na jeziku nacionalne manjine. Osposobljavanje srpske nacionalne manjine za evropsko tržište rada putem neformalnog obrazovanja najbrži je način da se podigne nivo konkurentnosti srpske nacionalne manjine iz Republike Hrvatske na evropskom tržištu rada. Edukacije uključuju pet osnovnih oblasti:

- pisanje Europassa (evropski model CV-a) sa propratnim kompetencijama neformalnog obrazovanja
- izrada biznis planova i prijava za projekte,
- aplikacije za finansijske fondove, grantove, kredite,
- poslovna elektronska komunikacija,
- osnove primjenjivog menadžmenta isl.

Sa ovakvim programom predlaže se praćenje nacionalnih i regionalnih tokova putem sajмова neformalnog obrazovanja koji su nastali i odvijaju se kao rezultat društvene potrebe, promocije i afirmacije. Svoje aktivnosti, obuke i kurseve ovom prilikom promovišu mnogi izlagači.

Priznavanje neformalnog obrazovanja

Mnogo se debata vodi oko priznavanja neformalnog obrazovanja iz razloga što ono sa sobom nosi mnoge prednosti i nedostatke. Osnovni cilj priznavanja neformalnog obrazovanja je u osiguranju kvaliteta znanja koje se stiče ovim putem, kao i mogućnost poređenja različitih tipova neformalnog obrazovanja u različitim oblastima i zemljama. Evropski samopostavljen zadatak i cilj je formiranje jasnih standarda i kriterijuma kvaliteta na evropskom nivou. Ključni dokument Evropske komisije koja razmatra važnost neformalnog obrazovanja za omladinu evrope zove se "Bijela knjiga". Ovim dokumentom se izražava dilema kako spojiti potrebu za stepenom formalizacije znanja koja se stiču kroz neformalno obrazovanje, a koje još uvijek stoji kao otvoreno pitanje. Jedan od razloga za to je što ukoliko neformalno obrazovanje stekne svoju formu kvaliteta i akreditacije kao važan vid savremenog društva, postoji opasnost da ono ugrozi formalno obrazovanje i umanjiti mu do sada priznate tradicionalne vrijednosti.

Zaključak

Za podsticanje na razvoj neformalnog obrazovanja srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj potrebno je djelovati blagovremeno, kada se uoči potreba za tim, tj. kada je niska zastupljenost srpske nacionalne manjine na tržištu rada Republike Hrvatske. Nakon identifikovanja problema, kao jedan od najbržih i najefikasnijih načina njegovog otklanjanja predlaže se uvođenje organizovanog pružanja usluge edukacije putem neformalnog obrazovanja. S obzirom da Evropska unija obrazovanju daje visoko mjesto kao temelj ekonomske stabilnosti i razvoja, projekti vezani za obrazovanje nalaze se na primarnim listama fondova Evropske unije. Iz tog razloga, upravljanje neformalnim obrazovanjem srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj postaje i praktično ostvarivo.

Predloženi sadržaji neformalnog obrazovanja od izuzetne važnosti mogu biti za egzistenciju srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, ukoliko se primjene u pravo vrijeme na pravom mjestu. Članstvom Republike Hrvatske u Evropsku uniju pravo je vrijeme za pokretanje i realizaciju ovakve ideje, a pravo mjesto odnosi se, pored predstavljanja javne inicijative za ovom potrebom, na elektronskim adresama za praćenje javnih natječaja. Od uočenog odnosa potreba i mogućnosti realizacije predloženog projekta, došlo je do ove studije i njene javne prezentacije.

Ekonomska analiza predloženog projekta SWOT analizom je opravdana i nije visoko rizična. Projekat je perspektivan, razvojno-edukativnog karaktera i podržava socijalnu integraciju srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

Projektni plan će biti predložen svim organizacijama koji su direktno ili indirektno u mogućnosti da podrže realizaciju projekta. Ukoliko do podrške dođe i ostvare se sredstva za realizaciju, slijediće izrada biznis plana, marketing plana, izrade osnivačke dokumentacije. Praćenje i javno izvještavanje obavljaće se u skladu sa potraživanjima koja su zakonski propisana za ovakve vrste organizovanih aktivnosti.

Preostaje da se nakon javnog predstavljanja ove ideje koja bi srpskoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj omogućila isključivo ekonomski i socijalni prosperitet, iznalaze potencijalne mogućnosti za njenu realizaciju. Ovo je jedan od načina, kako je već pomenuto, da se organizovanjem neformalnog obrazovanja na jeziku srpske nacionalne manjine smanji socijalna

nejednakost i diskriminacija, smanji sektor sive ekonomije i broj ekonomsko ugroženih građana, a samim tim i poboljšanje kvaliteta života svih građana Republike Hrvatske.

Summary: There are a lot of points that can be discussed about Serbian ethnic minority in the Republic of Croatia. However, this work focuses only on confrontation with the high unemployment rate, economic and social problems and the introduction of nonformal education. A fast way to deal with these issues is to organize nonformal education for Serbian ethnic minority in the Republic of Croatia. The basic analysis of this project proposal deals with themes of empowerment of Serbian ethnic minority in the Republic of Croatia in order to enter the national and European labor market. In this way some of the current economic and social problems can be reduced. One of primary ways to achieve labor market competitiveness of Serbian ethnic minority in the Republic of Croatia involves managing the development of nonformal education. Last but not least, this is also the precondition for regional development and improvement of the quality of life for all citizens of the Republic of Croatia.

Key words: nonformal education, Serbian ethnic minority in the Republic of Croatia

Literatura

1. Akcijsku plan za obrazovanje za održivi razvitak Republike Hrvatske, 2009
2. Andriessen, D., (2004) „Making Sense of Intellectual Capital“
3. Evropska komisija (2000) *A Memorandum on Lifelong Learning*. Staff Working Paper, SEC (2000) 1832, Brisel.
4. Evropska komisija (2001a) *Making a European Area of Lifelong Learning a Reality*, Communication from the European Commission. COM (2001) 678 Brisel.
5. Evropska komisija (2001b) *A new impetus for European youth. White Paper*, Komunikacija Evropske komisije, COM (2001), Brisel.
6. Evropska komisija /Council of Europe (2004) *Pathways towards validation and recognition of education, training and learning in the youth field*, Zajednički radni dokument Omladinskog odeljenja u Generalnom direktoratu za obrazovanje

i kulturu Evropske komisije i Omladinskog odeljenja Generalnog direktorata za obrazovanje, kulturu i kulturno nasleđe, omladinu i sport Saveta Evrope, Brisel i Strasbur, februar.

7. Ranković J., (2005), Neformalno obrazovanje kao alatka za postizanje društvenih promena; Neformalno obrazovanje u Evropi: korak ka prepoznavanju neformalnog obrazovanja u SCG, Grupa "Hajde da...", Beograd
8. Savet Evropske unije (2004) *Council conclusions on the validation of non-formal and informal learning*. 9600/04, EDUC 118, SOC 253, 18 maj, Brisel.
9. Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske, 2009. god.

Relevantni internet domeni

10. <http://cm.coe.int/dec/2001/748/71.htm>.
11. <http://ecotec.com/europeaninventory2004/>
12. http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/ccg_report_october_2003_final_en.pdf. <http://www.cedefop.eu.int>
13. http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/objectives_en.html; http://europa.eu.int/comm/education/policies/III/life/communication/com_en.pdf;
14. http://europa.eu.int/comm/youth/index_en.html;
15. http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Youth/.
16. <http://www.trainingyouth.net>.
17. <https://wcm.coe.int/ViewDoc.jsp?id=21131&Lang=en>
18. www.cms.hr
19. www.nacionalne-manjine.info
20. www.vlada.hr